

Biti učitelj (zgodovine)

✍ Elissa Tawitian

Pri pouku zgodovine naj bi učenci spoznali, da se je zgodilo veliko stvari; nekatere so bile pozitivne, druge ne, in kakršne koli so že bile, pogledajmo, kaj se lahko iz preteklosti naučimo, da bomo pozitivne stvari ohranili, negativne pa z refleksijo preraskli.

Globoko sem prepričana, da pouk zgodovine lahko učence preko konkretnih primerov vzgaja v humane osebe.

Prepričana sem, da je vsak učitelj zgodovine moral vsaj enkrat učencem odgovorjati na vprašanje: "Zakaj se sploh moramo učiti zgodovino?" In prav tako sem skoraj prepričana, da se sam pred tem ni kaj dosti ukvarjal z omenjenim vprašanjem, saj mu je bil predmet vedno v veselje in je nekako intuitivno vedel, zakaj je (njemu osebno) pomemben.

Kaj menim o pomenu predmeta zgodovina

Torej, zakaj se moramo učiti zgodovino. Pouk zgodovine naj bi sistematično ohranjal spomin na največje, najpomembnejše, najbolj tragične, pa tudi najbolj svetle osebnosti, dogodke in pojave, povezane z ljudmi v preteklosti. Preko izkušenj človeštva naj bi razvijal tudi kritičnost in pozitiven odnos do kulturne dediščine. Če poenostavim, pri pouku zgodovine naj bi učenci spoznali, da se je sicer zgodilo veliko stvari, nekatere so bile pozitivne, druge ne, in kakršne koli so že bile, pogledajmo, kaj se lahko iz preteklosti naučimo, da bomo pozitivne stvari ohranili, negativne pa z refleksijo

prerasli. Globoko sem prepričana, da pouk zgodovine lahko učence preko konkretnih primerov vzgaja v humane osebe. Konkretnost zgodovine je zelo pomemben dejavnik, saj je tak tudi način razmišljanja učencev v osnovi šoli, torej je za doseganje zgoraj omenjenega cilja dosti lažja pot induktivnega sklepanja.

Učitelj se spreminja

Ne smemo zanemariti dejstva, da se tudi učitelj kot človek zelo spreminja. Ko sem začela poučevati, sem bila prepričana, da si vsi ljudje z menoj delijo vsaj eno lastnost – ukažljivost, in jim je treba samo dati priložnost, da neko stvar usvojijo. Danes sem glede tega manj naivna, vendar še vedno mislim, da ljudje nočejo biti nevedni.

Poleg tega je učitelj na začetku poklicne poti okupiran sam s sabo in z vsebino predmeta, o kateri niti ne razmišlja veliko, saj mora izpeljati ure. Čez nekaj let začne opazovati, da v razredu ni sam in se od sebe obrača k učencem – gre od vprašanja, kako izpeljati uro, k vprašanju, kako bodo uro (vsebinsko, metodo, učitelja) dojeli učenci in kaj sploh hoče doseči oziroma, kam v širši kontekst sodi, kar se trenutno počne v razredu.

Učitelj učnemu načrtu vdihne življenje

Pri delu mi zelo pomaga dvoje: da imam rada učence in predmet, ki ga poučujem, ter splošna življenjska nagnjenost k vedenju. Pri tem nikoli nisem zadovoljna s tem, da vem samo, kako je z neko stvarjo danes, ampak želim vedeti tudi, kakšna je bila nekoč in zakaj je danes taka, kot je. Upam, da kaj od tega mojega odnosa v življenje odnesejo tudi moji učenci.

Poleg učiteljeve naravnosti na delo v razredu vplivajo tudi zakonski okviri, ki jih predpisuje učni načrt in predmetnik. Učitelj zgodovine ima za uresničitev svojega poslanstva zelo malo šolskega časa – v šestem razredu osnovne šole le eno uro tedensko, v sedmem, osmem in devetem pa po dve uri. Učni načrt je doživel korenito spremembo sredi devetdesetih let, ko je ost predmeta bila predstavljena s politične na gospodarsko in kulturno zgodovino. Zakonodaja daje okvire delovanja, ki jih učitelj lahko dojame kot okvire ali pa kot omejitve. Sama sem bolj naklonjena prvemu gledanju in ker ne maram 'jamranja', vedno iščem

Foto: Marko Hrovat

najboljše možne načine, kako v danih okoliščinah dati učencem najboljše, kar v tistem trenutku premorem.

Učenje ni staromodno

Kot učitelj se veliko ukvarjam tudi z vprašanjem, kako pripraviti učence do tega, da se bodo učili, saj še niso dovolj zreli, da bi vedeli, da se učijo zase. Kolikor se le da, jih je treba z dobro zasnovanimi urami, opozorili, kam v širši kontekst neka tema sodi, z dodatnimi nalogami za tiste, ki želijo več, z rednim preverjanjem razumevanja, z dodatnimi aktivnostmi siliti v to, da ne zaspijo. Delo otežuje splošna klima v družbi, ki je trenutno nenaklonjena delu za boljše rezultate (nikakor pa ne boljšim rezultatom, do njih naj bi se prišlo brez dela).

Ko pa učitelju uspe učence pripraviti do tega, da predmet začnejo obravnavati resno, torej da se učijo, mora sam neprestano iskati ravnotežje med faktografskim in nefaktografskim znanjem (razumevanje, analiza, sinteza, vrednotenje). Sama namreč določene podatke razumem kot ogrodje, brez katerega ni mogoče dosegati tako imenovanih višjih taksonomskih stopenj znanja (ob že zgoraj omenjenih – razumevanju, analizi, sintezi, vrednotenju tudi kritično mišljenje, delo z viri, timsko in sodelovalno delo). Brez slednjih pa ni sodobne šole; v njej je učitelj več kot samo prenašalec znanja, saj je to toliko lažje dostopno, kot je bilo v časih, ko sem sama hodila v šolo. Učitelj mora postati mentor, ki učencem ob vsebinah 'svojega' predmeta daje tudi sebe in deli z njimi svoj čas in ideje.

Učitelj naj ne 'zaspi'

Predvsem pa je pomembno, da ne pozabi nase – s stvarmi, ki so zanj izziv, mora skrbeti za svoje 'začudenje' nad svetom, bojevati oster boj proti rutini in skrbeti, da bo res dober zgled. Pri tem ne mislim, da mora biti popoln, ker to ni naravno, učenci pa pretvarjanja ne marajo. Marsikaj pa oprostijo, če je učitelj pristen in pošten do sebe in drugih, predvsem pa strožji do sebe kot do ostalih. ■

Hvaležna za vsak trenutek

Pogovor z dr. Rosvito Pesek

✍ Silvo Šinkovec

Rosvita Pesek je diplomirala iz novinarstva, magistrirala iz mednarodnih odnosov na Fakulteti za družbene vede in doktorirala iz novejšje zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Najbolj jo poznamo z nacionalne televizije kot voditeljico različnih oddaj, predvsem Odmevov. Je avtorica knjig Osamosvojitve Slovenije: ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država? (2007), Skupščinski koraki k samostojni državi (2008), Osamosvojitvena vlada: kako so gradili državo (2012). Predavala je na Slomškovem dnevu na Ponikvi, 22. septembra 2012. Govorila je o odnosu do države, do domovine. Z žarom, zanosom, realno in izzivalno. Požela je močan aplavz. Nekdo s tribune je rekel: "Če bi kandidirali za predsednico države, bi vas gotovo volil." Tudi to je odmevalo v aplavzu. Neposredna in s svojimi jasnimi stališči, spoštljiva in tenkočutna. S ponosom in z ljubeznijo do domovine.

Kot novinarka, žena in mati, raziskovalka ter predavateljica vsak dan intenzivno

spremljate dogajanje doma in v svetu. Kako doživljate današnji čas?

Današnji čas doživljam kot čas nenehnega samospraševanja in iskanja odgovorov. Ko moram znati vsaj pri sebi odgovoriti na številna vprašanja, ki se v naši družbi dnevno odpirajo. Problem politične pokvarjenosti, dvojne morale, laži, sprenevedanja, nizke politične kulture, nizke državljanske zavesti, odsotnost narodne zavesti, še vedno prisotnost strahu ...

Da ne bo pomote. Mislim, da živimo izredno intenziven, pomemben čas. Čas prebujenja. Mislim, da nas večina živi dobro, skladno s svojim prepričanjem in dokaj zadovoljno. Da živimo na najlepšem koncu sveta, bi se pravzaprav morali zavedati vsak trenutek dneva. Da delamo, znamo delati, ustvarjati, se veseliti, ceniti vrhunsko. Da pa nekateri ne razumejo, da je moderni čas čas nenehnega naprežanja, ko se je treba vsak dan učiti, se izpopolnjevati, napredovati, ko na lovorikah včerajšnjega dne preprosto ne moremo več spati, ko je treba loviti tempo, ki ga narekuje nova doba. Mnogi ga ne zmorejo in začnejo zaostajati, mnogi se hitrosti ne zavedajo, zapadejo v odvisnost. Šibkost jih zlomi.

Smo v času, ko se vse bliskovito spreminja in ko je treba veliko energije usmeriti v to, da tem spremembam sledimo. Nisem pa kritizerka in sem precej bolj pozitivistično in optimistično usmerjena, kot bi lahko morebiti kdo razbral iz mojega javnega dela v *Odmevih*. Pri nas je veliko lepega; vidim uspešne podjetnike, izjemne kulturnike, vrhunske športnike, razdajajoče se učitelje – mentorje v pravem pomenu